

יו"ל ע"י מכון 'אוצרות קאמארנא' שע"י מרכז מוסדות קאמארנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רבותינו

אבני אוצר

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל (יה, כא).

למה כתיב כאן לשון 'עם', ולקמן (פסוק כה) אצל משה רבינו כתוב 'ויבחר משה אנשי חיל' וגו' כתיב 'מכל ישראל'. אלא כאן אמר יתרו שהיה גר, וכתב האר"י זלה"ה (ע"ח שער לח פ"ו) שבחינת עם הם ערב רב, וכתב רש"י זלה"ה על הפסוק (לעיל פסוק ט) 'ויחד יתרו' נעשה בשרו חידודין חידודין, מיצר על איבוד מצרים. היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבוי ארמאה באפיה (מס' סנהדרין דף צד ע"א).

לזה בדבריו של יתרו כתוב 'כל העם', כי לא היה רוצה להבדיל בין ערב רב ובין ישראל, כי אם היה אומר מכל ישראל, היה משמע ישראל לבד ולא ערב רב, לזה אמר 'מכל העם' לכלול הכל, העם וישראל ביחד, בהשוואה אחת. אבל משה רבינו היה מזכיר ישראל לבד, 'ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל', הפך כוונת יתרו, שרצה לכלול יחד העם וישראל, כי משה היה יודע שבשם שהם הערב רב, לא נמצא אנשי חיל, והבין.

(בן ביתי)

ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו' (ימ, ה).

אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות (רש"י). ודע כלל גדול שקבלתי מפי מורי הקדוש מוה"ר אברהם יהושע העשיל ממעוזביש [בעל אוהב ישראל], שכל התחלות קשות (מס' תענית דף י ע"ב), הן לעסק התפלה וקריאת שמע וכל המצות, ולכן יתחיל אדם על פי פשטות, אני יהודי ככל היהודים הפשוטים, ובהכרח לומר הדבורים ולקיים מצות בוראי על פי פשטות וקטנות ובלב נשבר ונמוך עד עפר, ואח"כ יעזור לו השם יתברך לבוא למדרגות רמות, והמשכיל יבין.

(זהר חי ח"א דף קח ע"א)

וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפר (ב, טו).

ומי שזוכה גם בזמן הזה לזכך עצמו שיהיה כולו טוב בלתי אחיזת הרע כלל, כמו שזכו אליה רבים, וכן שלמים מרן האר"י, והרח"ו, והר"ר אלעזר אזקרי, ואחרים בעל אור החיים מר' חיים בן עטר, ואחריו קדושת מרן הרי"ב ש טוב עם תלמידיו, חכו לשמוע מעמד הר סיני, 'קול גדול ולא יסף' (דברים ה, יט) מתרגמין 'ולא פסק' קולות וברקים וקול שופר משמיע 'אנכי ה' אליהך' מפי עוטה אורה קול בואו עץ החיים אישתרש בחיים ומשמיע תורת חיים עד היום.

והעידו תלמידי אור עינינו רבינו מרן הקדוש ישראל בן אליעזר הר"ב זצלה"ה שזיכנו אותם כל כך עד ששמעו מעמד הר סיני בקולות וברקים וקול שופר חזק מאד, ושמעו 'אנכי ה' אליהך' כל הדברות מפי הקב"ה.

(היכל הברכה דף צד ע"א - ע"ב)

אוצר החיים

אוצרות הזמנים במשנת רבוה"ק
מבוארים בשפה השווה לכל נפש

עד שנתגר בהם הס"מ והיה מה שהיה, ונסתלק מהם החירות.

והקב"ה מלא רחמים ראה שאין הענין זה למדריגתן וכשארם עולה למדריגה שאינו שלו למעלה מהשגתו מתגרין עמו הקליפות להפילו מכל וכל, ולכן הקב"ה אמר 'היו נכנים' בלא ואו שלא יכינו עצמם למדריגות עץ החיים אות ואי' אות חיים דרגא דמשה רבינו כי אינו לפי מדרגתן, אלא שיעמדו מסיטרא דנוקבא ויקבלו התורה לפי השגתן באיסור והיתר טמא וטהור כשר ופסול ולא יעלו במדריגות עץ החיים עד לעתיד בביאת משיח.

לזה אמר 'נכנים' בלא ואו וגם היוד מלא בא לרמז לשמירת הברית אל תגשו אל אשה ואמר הקב"ה 'היו נכנים ליום השלישי' שיהיו מכינים עצמם קודם ליום השלישי, וסוד שלישי מלא יוד דרגא דמשה שלישי, כי כל שלישי בחינות דעת הכרעה דמשה רבינו שזכה לדעת עליון ליוז של שביליך שביל עלאה כידוע, וזהו 'היו נכנים ליום השלישי' אבל שלישי עצמו אין להם להכין אליו כי אינו במדריגתן. ויום השלישי ביוז

הוא עצמו משה רבינו.

ואמר להם הקב"ה שיכינו עצמם לקבל אור תורה ממשה רבינו העומד במדריגות שער החמשים, שער החירות, והם יקבלו אור תורה ממנו. ואמר 'כי ביום השלישי' חסר יוד 'ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני' והוא דעת דנוקבא מדריגות כל העם שעדיין אין בהם כח יוד של שער החמשים שביליך במים רבים היושבי בשמים שכל אלו יתיר יוד, מבואר בדברי מרן בזה"ה 'ק"ב כו' ושם ברכה וחירות, ומשה זכה לבינה להאי רישא דעומקא עלאה חירות עולם 'השלישי' מלא יוד כי כל שלישי בסוד דעת המכריע ובדעת עליון דמשה הוא מלא יוד.

ואמר הקב"ה שיכינו עצמם לקבל אור וטעם חירות מן משה רבינו יום השלישי 'כי ביום השלישי' חסר יוד דעת דנוקבא 'ירד ה' לעיני כל העם' להשפיע להם מדעת דנוקבא שלישי חסר יוד את התורה באיסור והיתר טמא וטהור כשר ופסול, אבל יכינו עצמם ליום השלישי לקבל אור מן יום השלישי שהוא משה רבינו. אבל בשלישי עצמו לא בעי הכנה כי אינו לפי מדרגתן ולכן לא יכינו עצמם למדריגה שאינו שלהם שלא יפלו למטה הרבה על ידי נסיון שיעמוד עליהם.

רביה"ק מבאר בספר היכל הברכה הטעם שלא נתפרש להדיא בתורה ציווי מיוחד על ענין תיקון המידות, כי התורה לא ניתנה ל'חיה רעה', ודרך ארץ קדמה לתורה, וכלשון קדשו: כי יש קושיא למה לא נאמר מפורש המדות בתורה שלא לכעוס ושלא להתגאות ושלא לילך אחר אהבות רעות וכיוצא, וכן כמה מצות נאמרו ברמז.

והתירוץ, 'זאת התורה אדם' כי התורה לא ניתנה לבהמות אלא לאדם ומי שאין לו מדות טובות הוא חיה

רעה טמאה טורף נפשו ולמה לו תורה. אלא קודם קבלת התורה יצאו ישראל ממצרים מזוהמת תאות וספרו שבעה שבועות ז' פעם אדם לתקן המדות רעות כידוע, וכשבאו למדריגות 'אדם' קבלו התורה מפי עוטה אורה.

ולכן לא באו המדות מבואר בתורה כי להזהיר שלא יהיה חיה רעה לא איצטרך, ולא דברה התורה במתים, אבל עיקר האדם וקיומו הן המדות טובות ושפלות הרוח לגמרי. ולכן לבית יעקב שהם לומדי התורה אמר 'כה תאמר' שיהיו בבחינות אמירה רכה במדות טובות, ובכלל 'אדם' ולא חיה רעה, ויקיימו המצות בלב שמח

ובאור אין סוף, כי עיקר התורה הוא המעשה הטוב. 'ותגיד לבני ישראל' שהם מיסוד אמא ולהם אין צריכין להזהיר על זה כי עיקר חיותן ושורשן הוא מתיקון המדות ועשיות המצות ודביקות השם יתברך.

עוד מבאר רבינו ענין ההכנה לקבלת התורה, ובכך מבאר כמה טעמים מדוע כתיב 'נכנים' חסר יוד ואומלל יוד, וזל"ק: היוד הוא מהכרח הלשון לרבים בא יוד לצחות הלשון אבל הואו הוא חסר, כי כל 'בכו' הוא בוא"ו, כי ישראל אמרו רצונינו לראות מלכנו ועלו לעלמא דחירות, עלמא עלאה, כמו שהיה קודם החטא. ובאמת לא היה זה בכחם לעלות למדריגה כזה, כי עדיין לא זכו לזה אלא על ידי כח משה רבינו שכבר זכה בסנה לגוף של חשמל כמו קודם החטא, ובזכותו ובכחו עלו לזה. וכיון שלא היה זה בזכותם חזרו ואמרו 'קרר את ושמע' תשש כח משה ועמד במדריגתן סיטרא דנוקבא, ואילו היו סבלו ועמדו בזה כבר היו כמלאכי מעלה בלא מיתה ובלא חטא ולא היו חטאו בעגל, אבל כיון שלא קבלו על עצמם ירדו למקום הנסיון.

ואילו לא חטאו בעגל היו נשארים במדריגה זו כי הקב"ה כל מה שהוא משפיע על רגע אינו חוזר בו ליקח אם לא על ידי חטא, ולכן עמדו העדיים והחירות עליהם

שער הצדיקים [כד]

התלמידים מחדשים מוחין לצדיק (א)

כשנוסעין אצל הצדיק מרחיבין דעתו ומחדשין לו מוחין חדשים

ישנא את הרבנות. כי ידוע, כשנוסעין אצל הצדיק וכן כשנתרבו תלמידים אצל הרב, מרחיבין דעתו ומחדשין לו מוחין חדשים, ולכן יש שרודפין אחר הרבנות, אף שלבם לשם שמים שיהיה להם הארה נפלאה בנפשם, אף על פי כן טפשות גדול הוא, כי אותן המוחין אינם כלום אלא מה שמשגיג על ידי יגיע כפו. ולכן מזהיר ושנא את הרבנות.

(נוצר חסד פ"א מ"י)

כשהצדיק הוא בבחינות 'אין' נתחדש היותו חדש ומוחין חדשים

צריך לזהר מאוד בעת התפלה והשיר, כשמתאחד עצמו בלב אחד עם כל ישראל ועם כל הבריות בשיר שלהם, שיהיה בהכנעה גדולה במדת 'אין', כי שם נתחדש בכל רגע חיות חדש, אבל אם אינו במדרגה זאת של 'אין', והוא מתאחד ומתקשר בהם כנודע, יכול ליקח מהם החיות לגמרי וגורם לעצמו קטרוג גדול. וכן כשנוסעין לצדיק צריך זהירות יתירה שיהיה בבחינות 'אין' לגמרי, דאם לא כן אור קטן כשרואה אור גדול קופץ שם ונכבה.

אבל כשהצדיק הוא בבחינות 'אין', ומכל שכן המקבלים, נתחדש חיות חדש ומוחין חדשים ומדריגות גדולות בנסיעות לצדיק אמת, והוא טובה גדולה שעליה העולם עומד. וכל צדיק שאינו בבחינות 'אין' מזיק הרבה להנוסעים אצלו אף בפרנסה וכן ברוחניות, 'המשכילים יזהירו כזהר הרקיע' (דניאל יב, ג) וימשיכו כל טוב לבית ישראל.

(נוצר חסד פ"ו מ"א אחדות אות ז)

צדיק גמור צריכין התלמידים להרחיב דעתו דע לך אחי, שצדיק אמת העוסק בתורה לשמה נעשה כסא לשכינה, בודאי יש לו שעה שכל העולם נברא בשבילו, כשעושה איזה נחת רוח למעלה מה שלא קדמו שום אדם, כי אין צדיק דומה לחבירו, ויש לו שעה שנפשו מרגשת שכל העולם כולו נברא בשבילו, ומתרחבין אצלו המוחין קדושים, ויכול להשפיע לכל העולם כל הטובות ולבטל כל הגזירות רעות.

וכל אלו מדריגות גדולות ולא יושג זה לטפשי עולם, ואל יתטפס לילך מאן דהוא בדרך זה, כי הגאווה הוא ממש עבודה זרה אל זר אל נכר, אף על פי כן לפעמים צדיק אמת שכבר נזדכך בזיכרון גדול בזיכרון רב, כעין רבי שמעון בן יוחאי אמר 'אנא איכא בעלמא' (זוה"ק ח"ג דף טו ע"א). כי צדיק אמת מרוב קדושתו קשור באין עליו ממש 'אין' בחד קשירו אתקשרנא ביה בקודשא בריך הוא, ביטול המציאות לגמרי לגודל קדושת השגת אלקות אור אין סוף, ומחמת גודל ה'אין' כפוף ובטל, ואינו יכול להשפיע שום אור בתלמידיו ולא לכל העולם, ולכן משפיעין עליו מלמעלה התרחבות המוחין עד שירגיש בחינות 'ישות' שלו, 'אנא איכא בעלמא', אף שעל ידי זה נסתלק ממנו בחינות 'אין' אין סוף, אף על פי כן זה גאות של הקדושה 'זמרו' כי גאות עשה' (ישעיה יב, ה), 'ה' מלך גאות לבש' (תהלים צג, א), ויכול להשפיע כל מיני ברכות שפע ואור וחיות וכל טוב על העולם, וכל העולם כדאי הוא לו.

(נוצר חסד פ"ו מ"ב)

אליהם, וכולם מצפים ומתרגשים לבואו, וסופרים את הימים שנשארו עד לבואו.

ואכן לאחר שבועות וחודשים של המתנה מגיע היום המיוחל והדוד מופיע ונגלה לעיניו קרובי משפחתו ברוב התרגשות. כולם רואים אותו, כולם רואים את מראהו, אך עדיין אין מכירים אותו כי לא התחיל לדבר מאומה.

כל זמן שהאדם לא דיבר, לא מכירים את פנימיותו, כי רק הקול יכול לגלות את פנימיות האדם. אמנם אפשר להכיר על ידי תנועות הגוף החיצוניות האם האדם רוצה בקירבתי והאם אוהב אותי, אבל כל זה עדיין רק סימנים חיצוניים.

הדוד אינו שותק לגמרי, אלא מדבר כל מה שצריך, אבל רק מה שצריך, הכל בדיבור הכרחי בלבד, ללא ביטוי של רגש. הוא מגלה כלפי חוץ רק דיבור חיצוני ולא דיבור פנימי.

לאחר כמה ימים פותח אותו דוד את פיו ופונה אל אחד מקרוביו ואומר לו: ידידי יקירי, גדולה אהבתי וחיבתי אליך! הערכה גדולה הנני רוחש לך!

באותה שעה נעשה כאן התגלות מחדשת. בפעם הראשונה התגלה הדוד בחיצוניותו, גופו התגלה ולא נשמתו, אך כאן על ידי הדיבור נתגלתה פנימיותו ונשמתו.

קול פנימי חי

ולכן אין שני אנשים יכולים לדור בכפיפה אחת אלא כשיש דיבור ביניהם, כי הדיבור הוא המאחד את שני אנשים, שהרי אינם מחפשים קשר גופני וחיצוני, אלא מחפשים קירבה פנימית מצד הנשמה, וגילוי זה הוא על ידי הדיבור בלבד.

ועדיין הדיבור כשלעצמו אינו נחשב אלא כחיצוניות לגבי הקול. כי אפשר לומר כמה פעמים 'אנכי אוהב אותך' אך הקול מעיד שאין זה בא מתוכיות הלב. ומאידך, יש לפעמים שאומרים דיבורים אחרים שאינם מבטאים בחיצוניות גילוי אהבה, אבל הקול הפנימי שבתוך הדיבור מביע רחשי אהבה. אפשר למדוד לפי הקול את חמימות הלב הפנימי.

הקול הפנימי אינו דיבור סתמא שאפשר לשמוע באזנים, אלא הוא דיבור חי שמגלה את הנשמה הפנימית, בדיבור כזה 'רואים את הקולות', רואים כאן התגלות מחדשת של פנימיות האדם מבעד לדיבורים הנשמעים באוזן.

הקול האלוקי שנתגלה לראשונה

עד מתן תורה נגלה הקב"ה אל הנבראים על ידי הבריאה, כולם הכירו בגודל חכמתו של בורא העולם ובגודל תוקפו וחסדו על ידי מעשיו הניכרים לכל. אבל הכל היה חיצוני בלבד, מעולם לא נתגלה הקב"ה עצמו בתוך הבריאה. ולכן כדי להשיג את הקב"ה היה צריך לחקור אחר גדולתו מתוך הבריאה, לראות את השגחתו הפרטית על כל דבר, לא היה שייך להגיע יותר מזה.

במתן תורה התרחשה בבריאה גילוי עצום שלא היתה מעולם, קול ה' נתגלה בעולם, הקב"ה פתח ואמר "אנכי ה' אלקיך", קול ה' הוצב להבות אש, וכל העם רואים את הקולות, הקב"ה נישק אותנו כביכול בנשיקות פיהו היינו בהתגלות אהבה וקירבה על ידי הפה והקול האלוקי שהתגלה בעולם, וכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, כביכול הדיבור נושקו לישראל על פיו (שיהש"ר א, ב).

מתן תורה - 'עמוד שהאמונה סובבת עליו'

כאשר איש ישראל מוכן לקפוץ לתוך כבשן אש ולהט על קידוש שמו יתברך, אין זה משום שדרש וחקר עד שהגיע למסקנא שיש בורא לעולם, אלא משום ה"אמונה" שבקרבו, שהוא מרגיש את נוכחות הבורא בעולם, ומרגיש שאי אפשר בשום אופן להנתק ולהפרד ממנו אפילו לרגע אחד.

אמונה זו היא למעלה מהשגה, ואי אפשר להסבירה במילים ובשכליות. אדרבה, החקירה השכלית במציאות הבורא רק מחלישה וממעיטה את האמונה הפשוטה והתמימה.

את האמונה הזאת קיבלו בני ישראל במעמד מתן תורה, ועל כן חייבים אנו מן התורה לזכור ולשון ולהעלות על זכרוננו בכל עת את המעמד ההוא, כאדם שמתחבר כל עת אל שורש חיותו ומתמלא עוד אמונה ועוד חיות, וכדברי הרמב"ם (אגרת תימן) שמעמד מתן תורה הוא 'עמוד שהאמונה סובבת עליו'.

וכתב בספה"ק **קדושת לוי** (פר' יתרו) על הפסוק (שמות כ, יז) 'ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו' וז"ל: פירוש: **כי זה שאמר הקב"ה בעצמו 'אנכי ולא יהיה לך', נרשם ונחקק בלב כל איש ישראל עד שאפילו הקל שבקלים מוסר בנשו על קידוש שמו יתברך** וזה 'לבעבור נסות' - שתעמדו בנסיון. עכ"ל.

ראיית הקול ושמיעת הקול

מעמד זה של התגלות אלוקית באופן מוחש בלבו של האדם, חוזר ומתגלה בכל שנה ושנה בחג השבועות. זהו ה'קול' שמתגלה לכל אחד במעמקי לבו בחג השבועות. באם מכין לבבו כראוי, וגדולי הצדיקים היו זוכים לשמוע קול זה במוחש.

ענין זה חוזר ונשנה בספה"ק **היכל הברכה** (פר' יתרו, בשלח, ואתחנן) בזה"ל: 'לא יספ' עיין רש"י ז"ל 'קולו חזק וקיים לעולם', מבואר **שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם**, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י **בעל שם טוב** עם התלמידים, **כידוע ומפורסם שזכו לשמוע הקולות והברקים, וקול שופר חזק באמירות אנכי עם כל הרצין סתימין עלאין**.

גם אנו, אנשים פשוטים שאינם זוכים לשמוע את הקולות, אבל אנו יכולים להתחבר אל המשמעות הפנימית של הקולות ההם, היינו ההתגלות האלוקית שמרגישים 'יש בורא לעולם', ללא ראיות וללא חקירות, ללא שכליות וללא הוכחות, אלא ההרגש הפשוט שיהודי מרגיש את בוראו כדבר ודאי שאין בו שום ספק, אשר גילוי זה נתגלה לראשונה במעמד הר סיני וחוזר על עצמו בכל שנה ושנה בחג מתן תורתנו.

גם בתוך ההתגלות הזאת של 'קול' שהיא דרגה של 'ראיה' כמו תמונה מוחשית, יש שתי דרגות פרטיות, יש 'שמיעת הקול' ויש 'ראיית הקול', שהם שני מצבים של התגלות.

ולפי מהלך זה יתבאר כיצד יתכן שבני ישראל 'ראו' את הקולות, הרי קול הוא דבר הנשמע באוזן ולא שייך לראותו בעין.

הקול מגלה את הפנימיות הנעלמת

להבנת הענין יש להמשיל הדבר למשפחה אחת שיש להם דוד נכבד החביב על כל משפחתו ומתגורר במדינה רחוקה מעבר לים. והנה לאחר זמן רב שלא ראו את פניו מודיע הדוד לבני משפחתו שהולך להגיע

אות ה

צריך האדם להתפלל ולבקש מאתו ית' שמו שיסייע אותו לילך בדרך העלאות הגשמיות ה. כתיב (תהלים כ"ז, י"א) הורני ה' דרכך וגו', הנה ידוע כי דרך נקרא כבושה, ואורח נקרא שאינה כבושה. ויכולים לפעמים לתעות מתוכה ולילך למקום סכנה, מה שאין כן בדרך כבושה שאין מקום לתעות מתוכה.

כן באדם יש שני ענינים אלו, יש לאדם 'דרך' כבושה בעבודת הבורא יתברך שמו, שילך תמיד בזה הדרך ובודאי לא יתעה מתוכה, דהיינו אדם שפורש את עצמו מכל הענינים, ואינו עוסק רק בתורה יומם ולילה, ואינו מדבר רק דברים ההכרחיים ולא יותר. ויש דרך אחר שאינה כבושה ונקרא 'אורח', דהיינו אדם שמדבר לפעמים עם בני אדם, אך הדיבורים הם לשם שמים, דהיינו שמדבר אלו הדברים שיבוא מהם איזה מוסר, או אהבת ה' או יראת ה' וכיוצא, או אדם שיודע להעלות דברים למעלה בקדושה כידוע מכמה בני אדם, נמצא שבדואי מותר לדבר בדברים האלה, אך סכנה יש בדברים אלו, כי אולי יתעה מדרך הטוב ויתחיל לדבר דברים בטלים גם כן בדרך המון העם, ועל זה צריך האדם להתפלל, ולבקש מאתו יתברך שמו שיסייע אותו אם ירצה לילך בזה האורח, כי בלתי סיוע מאתו יתברך שמו, בקל יכול אדם לתעות באותו אורח הנ"ל, לכן צריך האדם לחגור מתניו בתפילה שלא יבוא לידי מכשול עבירה חס ושלום.

וזהו פירוש הפסוק 'הורני ה' דרכך' רצה לומר שתורני שארע דרך הכבושה, ואז אהיה יכול לילך בעצמי, נחני באורח מישור, פירוש באורח שאוכל לתעות בה, בקשתי שתתן לי סיוע ועזר וסעד, שאלך במישור ולא בעקלתון, כי זולת העזר שלך חס ושלום, אוכל לתעות בה כנ"ל.

וזהו רמז הפסוק (משלי ג, ו) 'בכל דרכיך דעהו' וגו', פירוש, בכל דרכיך הכבושים צריך האדם בעצמו לידע היטב איך ילך ויתנהג בהם, וזה יכול האדם לידע ולהתנהג, וזהו פירוש 'והוא ישר אורחותיך', דאפילו אותן הדרכים שאינם רק אורח, ישר לפניך, יהיה לך לסיוע ועזר שלא תתעה: (צוואת הריב"ש דף י"ט ע"א, ליקוטים יקרים דף י"ז ע"ב, רמזי תהלים בסוף ספר אור תורה דף מ"ח ע"ב, ובכתר שם טוב דף כ"ב ע"ג הובא בקיצור)

דיבור זה שייך לדיבורי המוסר שבתורת החסידות, שצריך סיוע וסעד שלא ליפול כשמעלה את הענינים הגשמיים.

וזהו עיקר תורת הבעש"ט להעלות הכל לצורך גבוה, כפי שמופיע בעיקר בספרי 'התולדות', הרבי ר' ברוך ממעיבוז ואחיו ה'זגל', בתשואות חן, בכתר שם טוב ובאור הגנוז לצדיקים ועוד.

ודרך זידיטשוב וקאמארנא הוא לשלב ולמזג את מהלך האר"ז"ל עם מהלך הבעש"ט, שהוא דרך מורכבת, כי הבעש"ט הלך בדרך של דביקות באותיות וצירופיהן, ואילו קבלת מהר"ח היא בדרך של צירופי שמות הקודש בכל פרט ופרט.

וזקה"ק מקאמארנא ז"ע כתב בכמה מקומות נגד הרמח"ל ונגד ספרו 'חוקר ומקובל' ששם מבאר את כל ערכי הקבלה על פי הבנה והשגה לפי השכל האנושי. ולאחרונה נתגלה שאפילו ספר קל"ח פתחי חכמה כתב הרמח"ל רק את עיקרי הדברים המופיעים בתחילת כל אות, אך המשך הביאור כתבו תלמידו רמ"ד וואלי. ויש טוענים שהרמ"ד וואלי תרגם את דברי הרמח"ל שנאמרו בשפת האידיש ללשון הקודש, וצ"ע בזה, כי הרמ"ד וואלי היה ספרדי, [והרמח"ל היה חזן בביכנ"ס אשכנזי באמסטרדם והיה מתפלל בהברה אשכנזית, הגם שהתגורר בפדואה שבמדינת איטליה], וצ"ע.

ודרכו של הקאמארנער בלימוד הקבלה הוא באופן של 'דרוש וקבל שכר' בלי שום השגה, וגם אם מתעורר השגה או הבנה צריך לילך נגד זה, כי העולמות רחוקים מהשגתינו, והוא רצה לשלב את עבודת היחודים של האר"ז"ל עם עבודת היחודים של הבעש"ט שהם שני המהלכים נפרדים לחלוטין, כי האר"ז"ל היה מגלה יחודים לכל אחד לפי שורש נשמתו, ועל ידי הזכרת היחוד מעוררים שפע שיורד מלמעלה שמתקן את הנשמה ומביא השגות וכן כיוצ"ב, ובכל מצוה יש יחודים אחרים. אבל אצל הבעש"ט היו יחודים בכל תנועה ובכל פרט בעולם שהיה מיחד הכל לצורך גבוה לייחד שמיא וארעא. וגם היחודים שנמסרו בקבלת הבעש"ט כמו כוונת המקוה וכוונת הורד, יש בכלם מהלך על פי שיטתו, להעלות המעשה ולייחדה עם המחשבה, בסוד העלאות המלכות אל הבינה, או להמתיק הדינים בשורשם או בדרך העלאות העולמות וכיוצ"ב אלא שהלישם בשמות הקדושים הידועים הרומזים לכך. אבל היחודים של האר"ז"ל קשה למצוא בכל פרט הסבר על פי עבודה כי לא נקבעו מלכתחילה לכך. וזקה"ק מקאמארנא ז"ע לקח את היחודים של שער היחודים וביאר אותם עם מעט מעבודת הבעש"ט לגלות שהכל אלוקות וכיוצ"ב.

וכתב זקה"ק **הדמשק אליעזר** ז"ע בספרו בן ביתי על תהלים (יט, ח): **שמעתי מאמור זלה"ה מפי הקדוש ממש, שהיה לומד כל כתיבי מרן האר"י זלה"ה כבהמה שאינה יודעת כלל, וכל לימודו לא היו אלא לדבק רוחו ונפשו בדבקות הקב"ה בשעת לימודו, ואם הופיע לו הקב"ה איזה הארה מוטב, ואם לאו היה לומד ומנענע התיבות והאותיות סתם בלי שום חכמות לידע ח"ו איזה מהות או צורה חס מלהזכיר. וכל לימודו בכתיבי מרן האר"י זלה"ה לא היה אלא כדי שיוכל לדבק בבורא ב"ה בעת תפלתו ועבודתו במצות ומעשים טובים מדות טובות שע"ז יוכל לזכך את נפשו ורוחו אבל לא להיות מקובל בחכמות ח"ו.**

וכל אחד צריך לעבוד את הבורא לפי שורשו, כפי שמרגיש הארה ודביקות.

אות ז

נתינת התורה בכפיה כדי שיתחזקו גם כשאין המוחין מאירין ז. ויתייצבו בתחתית ההר. ודרשו רבותינו ז"ל

בגמרא (שבת פ"ח א) שכפה עליהם ההר כניגית וכו', שמעתי מפי מורי זלה"ה ע"ה, לכך כפה הקדוש ברוך הוא על ישראל הר כניגית ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה' מכל מקום אינו בן הורין ליבטל, רק יעשה בעל כרחו, וירמה כמי שכופין אותו לעשות בעל כרחו, והוא דרך טוב לאיש ישראלי לימי הקטנות, שלא יבטל התמיד מעסק לימודו ועבודת ה' יתברך גם שאינו חושק, דמכל מקום עושה מעשה: (בן פורת יוסף פרשת וישב פן ב' דף ס"ז ע"ד)

ימיו של האדם מלאים עליות וירידות וצריך ליקח לעצמו תמיד חיזוק ממתן תורה שבתחילה האיר להם מוחין גבוהים ואמרו 'נעשה ונשמע' אך לאחר מכן סילק מהם הקב"ה את המוחין וכפה עליהם את ההר כניגית - למען ילמדו ליראה ולקיים את המצוות בעל כרחם בקבלת עול אע"פ שלבם ומוחם סתומין.

ואמרו חז"ל (שבת פח.): מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כניגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשוורוש. דכתיב קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר.

והנה כבר חלפו ועברו אלפיים וחמש מאות שנים מאז שקבלו עליהם ישראל את התורה מאהבה בימות אחשוורוש, ואיך שייך כל זה היום בדורינו. ונראה לומר, כי כל פעם שהנער נעשה בן י"ג ונכנס לעול תורה ומצוות ומתחייב בכל האיטורים והעונשים, אנו מרעיפים עליו רוב אהבה ושמחה ועורכים סעודה גדולה ומעניקים לו מתנות לרוב. וזהו קבלת התורה מאהבה שנעשה בכל דור ודור אצל כל אחד, להיפך מקבלת התורה בהר סיני שהיתה בכפיה. וזהו לימוד גדול לכל המשתתף בשמחת בר מצוה, [או המרקד בכל עוז בשמחת 'הכנסת ספר תורה' כשמחנכים ספר תורה חדש להיכל], שהוא משתתף ונעשה חלק ממעמד קבלת התורה מאהבה בדור הזה, ואנו מגיעים למעמד כזה מתוך חיזוק קבלת התורה להודיע לנער הבר מצוה שאע"פ שאנו זקנים באים בימים אנו שמחים עם קבלת עול תורה ומצוות.

ומצינו בסעודת ברית מילה שנהגו לומר בסוף ברכת המזון תפילה מיוחדת על כל המשתתפים בסעודה, כאשר תחילה מברכין את אבי הילד ואמו, אח"כ מברכין את הסנדק, את המוהל, את הרך הנימול, ובסוף מתפללים להחשת אליהו הנביא.

ומובא מהרה"ק **ה'שר שלום' מבעלזא** ז"ע שפירש את נוסח ה'רחמן הוא יברך אבי הילד ואמו, ויזכו לגדלו ולחנכו ולחכמו, מיום השמיני והלאה ירצה דמו' שכוונת 'ירצה דמו' אינו על הרך הנימול אלא על אבי הבן. כי התינוק נימול בן שמונת ימים כשאין לו עדיין בחירה האם להסכים לכך או לאו, ואימתי יודעין שהסכים לכך, בשעה שמל את בנו אחרי וזאת מתגלה למפרע שנרצה דמו של האב בשעת מילתו.

ועל דרך זה כשאנו משתתפים בשמחת בר מצוה אנו מגלים למפרע שגם אנחנו שמחים עם קבלת עול תורה ומצוות שלנו בהגיענו לשנת י"ג.

תולדות רביה"ק ההיכל הברכה מקאמארנא זי"ע

[ד]

בצל הקודש בלובלין (ב)

רביה"ק ההיכל הברכה זי"ע זכה לקירבה יתירה אצל ש"ב הרה"ק מלובלין זי"ע [אמו של הרה"ק מלובלין ואם אמו של רבינו היו אחיות – בנות הרה"ק רבי יעקב קאפיל מליקאווא זי"ע]. אשר בערוב ימיו סמכו בסמיכה דרבנן. לימים, אף העבירו רבינו לדורות הרבה הנהגות של הרה"ק מלובלין זי"ע.

ילקוט הנהגות

מהרה"ק מלובלין זי"ע

המובאים בספרי רביה"ק ההיכל הברכה זי"ע

השכמת חצות

רבינו החסיד הקדוש מוהר"ר יעקב יצחק מלובלין, שמימיו לא עבר עליו חצות לילה בשינה, והיה נוהג לישן ביום שנים ושלושה שעות, וגם בלילה קודם הזמן התפלה הניח עצמו לישן איזה שעה, והכל שיהיה מוחו צלול לתפלה. וכן צוה לכל תלמידיו שלא לסגף עצמו הרבה בשינה כי איננו אדם אלא חמור.

(נוצר חסד פ"ג מ"ד)

לא עבר עליו מימיו חצות לילה בשינה

רבינו יעקב יצחק מלובלין זללה"ה לא עבר עליו מימיו חצות לילה בשינה, ועסק בתורה וביחודים עד היום.

(שולחן הטהור סימן רלח ס"א)

תפילה בתנין החמה

רבינו הקדוש מורנו הרב ר' יעקב יצחק מלובלין היה עומד להתפלל בחורף במעט קדרותא דצפרא, היינו קודם מעט.

(זהר חי ח"ב דף שמב ע"א)

קשר תפילין

אחר שיכרוך הרצועות על היד ועל אצבעות צריך לעשות קשר בסוף, דהיינו שיתחוב תחיבה אחת, ואח"כ יתחוב באותה תחיבה, וישים בה סוף הרצועה ויקשור, וכך נהג הקדוש מוהר"י מלובלין, ובדיעבד די בשתי תחיבות שלימות דהוה כמו קשירה.

(שוה"ט סי' כז ס"ה)

ברכות השחר

מנהג הרב הקדוש מרן מו"ה יעקב יצחק זללה"ה מלובלין, כשהיה מכין עצמו קודם התפלה בירך

מליחת הדגים לכבוד שב"ק

מורינו ורבינו מו"ה יעקב יצחק [מלובלין] היה מולח הדגים בעצמו בבקר אחר התפלה בטלית ותפילין ביחודים גדולים, כפי אשר ראינו בעינינו ושמענו מפה קדוש.

(שוה"ט סי' רנ ס"ג)

הדלקת נרות שבת

אשה שהיא אוכלת בבית אחד ובעלה בבית אחר יכולה להדליק בביתה כל הנרות ולשלח אח"כ כל אחד למקומה וזה מותר אף לכתחילה, וכן ראיתי אצל מורי רבינו יעקב יצחק מלובלין ואצל מורי דודי רבינו צבי [מזידיטשוב], כי הם היו אוכלין בבית התפלה שלהם והיא אוכלת בביתה.

(שוה"ט סי' רסג ס"י)

מזמור לדוד קדיש וברכו בליל שבת

מנהג ספרדים לומר ברכו אחר התפלה ואין מנהג זה בינינו כלל, ויש נוהגין בליל שבת לומר מזמור וברכו אחר מעריב אין זה מנהג נכון, כי אין מנהגינו, כי בסידור האר"י אינו אלא לספרדיים אבל אשכנזים שאין אומרים בחול בשבת בודאי לא יאמרו, וכך [נהג] מרן הר"י בעש"ט ורבינו יחיאל [מיכל מזלוטשוב] תלמידו, ורבינו יעקב יצחק [מלובלין] תלמיד תלמידו, ומורי דודי [מזידיטשוב] תלמיד תלמידו.

(שוה"ט סי' קלג ס"א)

כיסוי החלות בליל שבת

אין לסלק המפה עד אחר ברכת המוציא, וכך נהג מורינו ורבינו מוהר"י מלובלין, כמו שראיתי בעיני.

(זהר חי ח"ד דף ס ע"א)

ענט"י ואשר יצר ואלקי נשמה, כי היה קם ממש בחצות לילה, והיה נוהג אח"כ לישן מעט, ולכן בירך אלקי נשמה קודם התפלה, וברכת ענט"י היה סובר דעיקרו לתפלה, אף על פי כן לא היה מברך למנחה וערבית משום המנהג.

(זר זהב סי' ד סק"א)

פרשת העקידה

בסידור רבי שבתי זלה"ה כתב שלא יאמר בשבת וראש חודש עקידה. וראיתי למורי דודי [הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב] ורבינו רבי יעקב יצחק מלובלין זלה"ה שלא אמרו בשום יום שאין אומרים תחנון, וכן בברית מילה גם כן.

(שוה"ט סי' א ס"ז ח"ז שם סקי"א)

חי העולמים

אמר הקדוש מורנו הרב רבי שמעלקי מניקלשבורג שכל האומר חי בצירי בכל מקום בין בברוך שאמר, וישתבח, ובורא נפשות רבות, ובכל מקום, הוא מחורף ומגדף, כך העיד משמו רבנו הקדוש מורנו ורבינו יעקב יצחק [מלובלין].

(שוה"ט סי' רז ס"ב)

שינה ביום

כללו של דבר לאנשים כערכנו טוב לישן ביום איזה שעות, שיהיה שינתו קלה בלילה, ויעמוד בחצות לילה להלל את קונו ובוראו במח צח ויפה, וכיון שכוונתו לשמים עולה נשמתו לצרור החיים גם ביום, וכך נהגו כל רבובי הקדושים מורי מו"ה יעקב יצחק מלובלין ז"ל, ומורי אברהם יהושע העשיל ממעזיבוש, ומורי דודי רבינו צבי מזידיטשוב ומורי רבינו נפתלי מראפטשיץ וכל תלמידי מרן הריב"ש"ט.

(זר זהב סי' רלט סק"ב)

"באמונה באמת שהכל דבר קטן וגדול הוא בהשגחות המשגיה, ושם אתו עמו אור אחדות אלקותו יתברך אין סוף, אז נמתקין כל מרירות הדינים, ונעשין חסד".

(זהר חי ח"ג דף פג ע"ב)

ניצוצי אש

מאוצר תורתם של רבותינו הקדושים